

СВЕТОЗАР ЗЛАТАРОВ СЛУЧАЯТ „ПРОТЕЙ“

chitanka.info

— Андроника, Андроника... Събудете се. Пристигаме.

— Андроника съм аз! — сепна се тя. И още преди да отвори очи, някаква тревога подреди света и всичко застана на мястото си. Изпит!

Преди няколко часа професорът я беше извикал. „Тръгваш за планетата Фарос. Разследваш случая «Протей» и веднага даваш заключение. Дойде време да проверим имаш ли право на самостоятелност.“

Никакви обяснения, таблици и джобни логически съветници. Тръгна, без дори да знае каква е, къде е планетата... Според правилника при зрелостен изпит не се използват справочници. Мисиите на института бяха тайни. Трябваше да си измисли име. „Андроника!“ — хрумна ѝ кой знае защо и тъй се записа на кораба.

Стегна се. Имаше защо да си вдъхва смелост. Пулсът ѝ се ускори: стана нормален, разля бодрост и безпокойство. Хайде, Андроника, вдигни клепащи и като истински звезден детектив бъди приветлива с околните. Спомни си правилото: „Усмивката помага при събиране на предварителни сведения.“

Най-близкият ѝ спътник се бе размърдал в своята прозрачна кабинка. Дебеланко с полузаспала физиономия. Тя му се усмихна.

— Охо, събудихте се вече. Надникнете през илюминатора — каза покровителствено той. — Вижте! Каква жълта планета. Същинска зряла тиква.

— По-скоро прилича на огромен слънчоглед — отвърна мило тя. Дебеланкото замига.

— Ех, вие сте млада, романтично настроена... Само че в наше време можеш да обиколиш цялата Галактика и без романтични преживявания. Някога е било то: плисък на вълни и рев на ракети...

По лицето на Андроника се изписа жив интерес.

— Това нашето — пътуване ли е? — продължи пътникът окуражен. — Влизаш в кабинета, херметевират те, приспиват те. Ехти могъщият орган, разказва за великата хармония... Събуждат те минути, преди да пристигнеш на местоназначението. Че корабът се е люшкар из изгърбеното пространство и кондензираното време, че може би е бил на път да се превърне в пурпурна звезда, сякаш не те засяга. Само понякога химионастройките им не са в ред и в устата ти остава вкус на химикал. А едно време хората са пътешествали крачка по крачка.

Ей, че бърбовец! Бъди възпитана, Андроника! „Всеки има право на определен брой слабости.“

— И сега всяко пътуване не започва ли, не завършва ли със скоростта на човешката стъпка? — успя да се обади тя.

— Охо! Вие да не сте... студентка по философия?

— Да... нещо такова — едва не си призна тя.

— И навярно, уморена от четене, идвате да отпочинете на Фарос?

— Мм... да. А вие по работа ли?

Сякаш чакаше този въпрос, та веднага се разприказва. Рядкост били хората, които пристигали на Фарос по работа. Това, неговата, била рядка професия — изучавал древни култури. Очаквали го интересни изследвания, но не бил трениран за тукашните условия, та нямало да му бъде лесно...

— Вижте, вижте! — прекъсна се сам той. — Летим вече над града. Днес всички градове са еднакви, всичко е никелирано, лъснато. А в този град има стари антени, комини, електрическо осветление. Дори пушек се издига над покривите... Но сега трябва да излизаме. Довиждане.

Най-после бърбовецът си отиде. Досетливи механизми го понесоха към изхода: поредният му номер беше преди този на Андроника.

Сърцето ѝ биеше. „Елате ми на помощ, вие, математически психологии, палсокибернетики и биошахмат! Смелост, Андроника, чака те първата сериозна задача. Погледни се в огледалото. Придай си нехаен, самоуверен вид — сега ще те посрещнат местните власти.“

Първото впечатление беше неприятно. Колко претъпкана бе залата за посрещачи! Големият космодром я зашемети с шумовете си. Някой сред тълпата ѝ направи знак. „Чудна работа, защо не заглушават?“ — възмущаваше се тя, докато през навалищата си пробиваше път към нея посрещач.

— Андроника? Вие ли пристигате за...

— Случаят „Протей“. Аз съм Андроника.

Паролата-име спестяваше излишни обяснения.

— Добре дошла. Заповядайте насам. Ще ви запозная със случая.

Стегнат, избръснат, с изискани движения на ръцете. Със скучно правилни черти на лицето, с отегчително отчетлива дикция. Тъй ли говорят на тази планета? На колко ли е години? „Човек е на толкова години, колкото сочи неговият индивидуален индекс. Не се оставяйте да ви заблуди приложната козметична фантастика!“

— Какъв шум е при вас!

— Насам, насам.

— Кажете, нямате ли заглушители? Мислех, че са задължителни за цялата Галактика... Правило номер две определя шума като...

— Нямаме, нямаме. Насам.

— Вие сякаш много бързате. Нали нервното бързане също е забранено с хигиенно правило номер тринадесет? — чуруликаше Андроника. — Ей, каква смешна машина!

Посрещачът едва обърна нататък правилния си нос.

— Електрокар за куфари. Древно съоръжение.

— Гледайте, гледайте — дивеше се Андроника. — Онзи човек вдига багаж със собствените си ръце.

— Аз всичко ще ви обясня.

Андроника решително се спря пред някакви подвижни стълби.

— Нима искате да стъпя на това ужасно нещо!

— Ескалаторът представлява най-прекия път до града — заяви посрещачът, сякаш изрече изключителна мъдрост.

Такъв ескалатор Андроника беше виждала само в атласите по палеотехника. От града в краката ѝ се издигаше грохот, сред който от време на време се различаваха шумове: клаксони, мотори, скърцане на метал. Едва сега разбра какво имаше предвид спътникът ѝ от космолета, като казваше, че не бил трениран.

— Странен град... Не съм предполагала, че в нашата Галактика...

Посрещачът я прекъсна.

— В интерес на следствието веднага трябва да ви предоставя данни за обстановката. Констатирах, че ви правят впечатление шумовете и стилът на живота тук. Фарос е курортен център. Тук всичко е старинно като през втората половина на XX век. Консервирано или възстановено. На вас, хората от напредналите светове, понякога ви омръзват благоустроените планети без планини, никеловите площади и поля, синтетичните паркове, вилите сред

филтрирана морска вода. Идват за вас мигове, когато мислещите хладилници и умните прахосмукачки стават нетърпими. Не е лесно от раждането до кремацията да те люлее послушно пневматично поле, което предугажда желанията, скъсява разстоянията, разлага времето. Рано или късно настъпва умора от мощта, невроза, породена от усилията без съпротива. Тогава лечителите предписват престой на Фарос.

— Разбрах. Тук е нещо като лечебен резерват.

— Да. Измислили са го преди векове. По онова време вече почти нямало дива природа. Затова пък имало градове. Събрали вехтории, изградили това селище, в което съвременната техника е забравена. Дори градските стражи оставят вън от чертите на града летателните си средства и оръжия. Единствен Квесторът има право да носи старинен пистолет като атракция за почиващите... Тук хората идват по за месец да отворят сами врати, сами да шофират. Отначало им е трудно, после у тях се събуждат древни механизми, спящи биологични сили. Те заякват и след медицинския преглед си отиват „с подобрение“.

Андроника опипа в джоба си оръжието, което имаха право да носят възпитаниците на института — универсалния обезвредител: парализатор за работи и успокоител за хора... Значи само тя и Квесторът с неговия древен пищов имаха оръжие в този град. Смелост, Андроника!

— Но тук се пораждат други проблеми — прозвуча отново мелодичният глас на посрещача. — С миналото не може да се играе безнаказано. У човека има разни наслоения, които се събуждат, когато попадне в старинна обстановка. При случая с Протей и неговия...

Не довърши изречението. Бяха стигнали края на ескалатора. Андроника не беше свикнала да се вози на първобитни съоръжения. Спъна се, щеше да падне. Нейният спътник с бърз рефлекс я задържа. От джоба ѝ изхвъркна обезвредителят, подскочи на тротоара и тупна на асфалта. Стори ѝ се, че изживява зрителна измама. Ръката на нейния посрещач стана неестествено дълга, достигна оръжието, сграбчи го бързо и го подаде. Тя се обърна, но него го нямаше.

Някаква глъчка я накара да вдигне поглед. С рев и тропот по стълбите надолу се спускаше разярена тълпа. Десетки гласове крещяха:

— Дръжте го! Стреляй! Ето го над нас! Хванете го!

Начело на другите се открояваше червендалест мъж с широки гърди и боботещ глас.

— Тишина! Ей, ти, слез долу!

По ескалатора клокочеше лавина от хора. Всички сочеха нагоре. Червендалестият ръкомахаше. В ръката му имаше пистолет. Това бе Квесторът! Андроника също погледна нагоре и ахна: във въздуха, неподвижно като свършена летателна машина, висеше нейният посрещач и се опитваше да говори.

— На нея, на нея ще обясня обстоятелствата...

— Предай се, Протей! Остави се да те обезвредим!

— Чучело, прахосмукачка! Стреляй, Квесторе! — ревеше тълпата.

Проехтя изстрел. Горе, откъм купола над улицата, зазвъняха счупени стъкла. Посрещачът, подобно на голям прилеп, направи няколко безшумни чупки из въздуха и изчезна през току-що пробитата дупка на свода. Квесторът забеляза оръжието в ръката на Андроника.

— Вие държите обезвредител и не го употребихте! Кой ви разреши да носите оръжие? Вие сте съучастник.

— Аз съм Андроника! Не крещете, а ми обяснете какво става тук!

Квесторът се постъписа.

— Андроника! Вие? Пълномощникът по случая „Протей“? Ох, майчице Галактике, докога от Центъра ще изпращат все неопитни стажанти! Аз трябваше да ви посрещна. Аз! Но този хитър Голем се е присламчил като посрещач.

Докато Квесторът се горещеше, тя също се изчерви от неудобство. Кибернетичен диагностик, а да не може да разпознае един робот.

Ескалаторът изхвърляше все нови любопитни, които се събираха на голяма тълпа. Пресата от човешки тела набъбна, люшна се и блъсна Квестора. Той загуби равновесие и падна на платното. Летящият автобус щеше да го сгази, но в същия миг светкавица изсвистя над множеството. Огнен таралеж падна на асфалта. От него се проточиха лъчи, отклониха ревящата машина и вдигнаха на тротоара слисания представител на властта. До Андроника отново се появи студената усмивка на Протей.

Тълпата занемя. Квесторът трепереше от гняв.

— Ти... ти си повреден. Ре... релетата ти се нуждаят от пренастройка.

— Не посягайте към релетата ми!

Андроника кипна, измъкна оръжието си и извика:

— Квесторе, той не е агресивен. Той току-що ви спаси живота.

— Стреляйте, Квесторе, или ще чакате тенекиеният човек да ни удари по един електрошок! Той се гаври с нас! — завикаха зяпачите.

— Ей, вие, извадете парализатора и стреляйте! Ти млъкни, чудовище!

Андроника кипна, измъкна оръжието си и извика:

— Назад, иначе всички ви ще приспят!

Заплахата потъна и се разтвори в глъчката. Пресата от тела отново се люшна. В суматохата Квесторът допря пистолета си до гърдите на Протей и натисна спусъка. Разнесе се гръм, светна електрическа искра. Протей се наклони, сгърчи се и се разтопи. Превърна се в ручейче сребърна течност, която си проби път между плочите на паважа и изчезна с живачно бълбукане в земята.

Квесторът фучеше:

— Ще докладвам! Вас ще държа отговорна! Престъпно бездействие!

— Аз пък ще държа отговорен вас, ако сте го повредили. Хайде, успокойте се. Все пак трябва да ми обясните всичко поред.

Квесторът изпуфтя.

— Моля, разпръснете се. Престъпникът е обезвреден.

Мърморещата тълпа започна да редее.

Седяха в някакво смешно заведение, което Квесторът нарече „кафене“. И най-странното тук беше, че автоматите чакаха да натиснеш бутончетата и не приемаха нито мислени, нито устни заръки.

Квесторът се беше поуспокоил и обясняваше. Протей, свършен суперробот, притежавал много качества, четял мисли, летял, улавял излъчванията на съобщителните средства. Той бил незаконно доведен в почивния град от математика доктор Фок. Дори през ваканцията си докторът не искал да преустанови трудовете си върху многоточията и запетайките във времето. А преди няколко дни го намерили в безсъзнание, приспан от мощен електричен разряд. След като го свестили, той показал признаци на изтрита памет. Единственият

възможен виновник за покушението бил Протей, който от този миг изчезнал вдън земя и се явил едва на космодрома като посрещач.

— Това е цялата история. Повредените работи подлежат на незабавно унищожение. За сигурността на града отговарям аз... И не ми е ясно защо Центърът трябва да праща разни неопитни експерти. Ах, ако имах на разположение гравиплани, анихилатори, далекобойни кислородни лъчи или поне една джобна логическа машина, какъв лов щях да устроя! Щях да го гоня като глиган, да го преследвам с електронни хрътки и накрая щях да пръсна мислещите му молекули по паважа...

— Ей, вие отново се разярихте. Не се съмнявам, че тъй ще постъпите. Може би вече сте го повредили. Държете се като някакъв древен шериф.

— Но разберете, та той за малко не претрепа доктор Фок! Роботът сега се докарва пред вас. Тия машини притежават животинска хитрост.

— Аз пък мисля — с педагогическа настойчивост заяви Андроника, — че човешките творения са наши приятели и трябва да бъдат щадени. Забранявам ви всякакво преследване. Поемам отговорността.

Квесторът сякаш чакаше тъкмо тези думи, защото се надигна, престори се на ужасно засегнат и си тръгна.

— Девоиче, помислете си добре. Превишавате правата си. Ще съжалявате. С робот шегата не бива. Аз си измивам ръцете от случая. Сбогом.

Андроника остана сама над кафето в чуждия шумен град, сред тълпи нервни хора, сама със своята стажантска неопитност. Знаеше, че трябва да срещне пъргавия Протей, да го разпита без чужда помощ и сама да реши дали е опасен за хората. Но къде и как да го търси? Пък и той след покушението върху него и необичайните си превръщания, дали беше напълно в ред? Дали наистина не беше станал агресивен и опасен?

Първият час на планетата Фарос ѝ беше донесъл само неуспех. Тя изтръпна, като си помисли, че нейните преподаватели сега биха ѝ поставили най-неприятната оценка — снизходителна усмивка. Нямаше и час, откак бе пристигнала, а самият робот-нарушител вече я беше водил за носа. Беше в конфликт с местната власт, а от тайната мисия не

остана нищо след срамната случка при ескалатора. Но нямаше време за губене. Следствието трябваше да започне от доктор Фок.

— Още щом ви видях, младо момиче — започна дребният и очилат доктор Фок, — и всичко разбрах. Квесторът ви е възложил да търсите моя изчезнал секретар Протей. Такъв добър работник. Дали са го отвлекли?

— Минутка, докторе. Нека първо аз да задавам въпроси. Да сте забелязали някоя неизправност? Протей държеше ли се нормално?

— Какво говорите! Идеален! Екзактен! Аз сам си го измислих, един вид моя математическа рожба. Осъществен е от най-прецизния завод.

— Доколкото разбрах, тук, на Фарос, вносът на роботи е забранен. Как си позволихте да престъпите закова?

— Знаех си аз, че властите само от това се интересуват. Това ви боли вас... Младо момиче, веднага трябва да кажа: правните въпроси не са ви ясни. От кой миг една машина става робот? Когато се сглоби? От кой миг на сглобяването и настройката? Или когато се пуснат живителните протонни потоци? Робот ли е моят часовник, който решава нелинейни уравнения. Или ще стане робот, ако му сложа, да кажем, инфрачервени очи? А Протей е почти човек. Никой не се усъмни, когато пристигнахме. За да заобиколя изостаналото законодателство, можех да го превърна във фламинго: микроминиатюрната му молекулярна структура позволява всякакви превръщания. Аз съм учен, известен в цялата Галактика, мога да си позволя дребни нарушения на правилниците!

— Значи, Протей с нищо не се е опитвал да ви навреди?

— Татко Космос! Как ще ми навреди? Той не може. Изключено.

— Тъй. Имате ли да съобщите нещо допълнително по следствието?

— Нищо. Ако можете да го намерите — намерете го. Без него все ми се приспива, като седна да работя. И като затворя очи, все сънувам някакви кукли... Но това няма отношение към вашата работа.

Андроника хвърли последен поглед на кабинета, препълнен с хронометри и книги и едно намигащо с екрана си устройство, наречено библиотечен видеопост. Този малък екран позволява да се ползва вкъщи всяка библиотека в Галактиката... Ех, обикновеният

диагностик-кибернетик не може и да мечтае за такова скъпо нещо, което големите учени получават за ползване безплатно.

Андроника напусна математика още по-потисната. Ученият дори не си спомняше Протей да е извършил покушение над него. Единствено изчезналият робот можеше да разкрие загатката. Но къде да го търси?

Запъти се към хотела, потънала в мрачни мисли. На един ъгъл някой я повика по име. Беше забелязала, че много хора я заглеждат.

Беше спътникът от звездолета.

— Охо, и вие знаете името ми!

— Всички го знаят след случката на ескалатора... В трудно положение бяхте, единствен въоръжен човек сред насилници. Много е лесно да изгубиш смелост и да употребиш предимството си. Но вие се въздържахте. Не губете кураж, тъй ще ви кажа. Андроника е хубаво име. На един древен език значи „победителка на мъже“. Кажете, мога ли да ви помогна с нещо?

— С нищо, за съжаление — Андроника гледаше да се откачи. — Впрочем почакайте. Нали познавате древните езици и култури? Бихте ли ми казали какво означава името „Протей“?

— Чудя се защо не ги учите тия работи. Във философския факултет от математика и спорт не ви остава време за важните неща. Ала вие правилно се насочвате. Неслучайно днешните суперроботи носят старинни имена. Символиката на имената е отлично мнемонично средство. Според някакви древни рибари, Протей бил морско божество, пасял стада тюлени, собственост на друго божество — Посейдон. Протей бил многолик, приемал различен облик: превръщал се в течаща вода, в дракон, в лъв, в дърво... Всъщност това водно божество отразявало облика на всеки, който се оглеждал във водата. И още: Протей умее да предсказва бъдещето.

— Нашият Протей отговаря на името си. Външният му вид е непостоянен — започна да разсъждава момичето, — но тук се крие някаква друга загатка. Казвате, че четял бъдещето... Да виждаш бъдещето, значи, да различаваш кое от днешните действия утре ще е добро и кое зло. А това се нарича възел от етични проблеми. Ох, този ужасен шум ми пречи да мисля...

— Е, хайде идете да помислите във вашата стая. Пожелавам ви успех — каза историкът, махна с ръка и се загуби сред навалищата.

И тишината на хотела не ѝ помогна. Какъв интерес е имал Протей да напада своя патрон? Да бяга от него? Да не би доктор Фок да е искал да го разглоби или унищожи? Изключено! Той му е необходим. Сам го каза.

Луташе се из въпросите. Главата ѝ пламна и реши да излезе. Гмурна се отново в градския шум с надежда да изплува до градския парк. Сред плетеницата от улици нещо все я потискаше, нещо ѝ липсваше и я дразнеше повече от хаоса и бензиновите пàри.

Изведнъж разбра. На тази планета нямаше деца! Естествено и правилно: кой ще пусне деца в този неуреден и опасен свят... В градския парк беше сравнително спокойно. Под изкуствено подмладените вековни дървета се разхождаха румени старци. Дори по регенерираните клони пееха птици. Андроника навлезе в пуста алея, зави и ахна от удивление. На една пейка седеше момиченце с руси косици и люлееше кукла в ръчичките си. То се затича към нея.

— Леличко, виж каква кукла имам.

— Ти самичка ли си тук? О, какви умни очички.

Думите увиснаха във въздуха. Андроника изтръпна. После я обзе гняв.

— Не, Протей, втори път няма да ме измамиш. Ти отразяваш мислите ми. В този град няма деца...

Чу се звън като от изопваща се струна и Андроника едва не припадна въпреки тренинга си в спортната дисциплина „паноптикум на ужасите“. В миг от момиченцето израсна възрастен мъж. Неприятна гледка!

— Извинете, не съобразих, че зрелището е антиестетично. Няма да се повтори вече. Аз просто чаках вас и вашите въпроси.

— Протей, обясни ми какво те принуди да нападнеш своя гос... началник, доктора?

Усмивката изчезна.

— Да обясняваш, значи да обиждаш. То значи да се оправдавам. Да се оправдавам, значи да хвърлям вината на друг. Това означава да говоря срещу него — следователно да му навреждам. Подобни действия противоречат на програмата и на цялото ми устройство.

— Но как тогава мога да узная истината?

— Ние, роботите, не даваме готови истини. Само подпомагаме. Щадим самочувствието на човека. Сама трябва да се досетите.

— Доктор Фок не посегна ли да те разруши? И ти в законна самоотбрана...

— Намеквате за старинния закон на робототехниката. Но това са легенди. Сега е настъпил векът на чистата логика. Легендите са опростителство, митология. Самият Азимов е измислен от фантастите. Разгледайте етимологически името му...

Андроника го остави да бърби: така роботът разкриваше повече подробности за собствените си мисловни процеси.

— Охо, ти си доста начетен. Как натрупа толкова информация?

— Ние, роботите, не спим. Това е добре, защото нашият логически разум би породил в съня си невиждани чудовища. През нощите, докато доктор Фок хъркаше, аз ровех из библиотеката. Моят патрон рядко чете книги. По-лесно му е да си служи с екрана. Но едно е да ползваш електронни картотеки чрез екран, друго е да прелистваш сам книгите. От един въпрос се ражда друг. Страничните подробности — шрифтовете, корици, аромат, тактилни усещания — допълват психологичния климат на четенето и резултатът е истински глад за повече книги.

— И тъй, ти четеше всяка нощ?

— Ние не спим, но това не значи, че нямаме нужда от почивка. Понякога, колкото и на вас да ви се струва странно, у мен се поражда нужда да слушам музика, да решавам вече решени задачи, ей тъй, само на игра, да пускам логиката си по отъпкани пътечки или да си задавам въпроси, например за мотивите на човешките действия. Това също е математика... Тези занимания ми правят хората по-разбираеми. Ала невинаги можех да си почивам; напоследък доктор Фок се изнерви от шума. Започна да гледа с подозрение към улицата, да заключва вратата. А вечер ме превръщаше в куче, за да го пазя, когато спи.

— О, това ли било? Чувство на обида? Нима то съществува у... вас?

— Не, разбира се. Няма защо да изпитвате неудобство от думите „робот“, „патрон“, „господар“. Когато моят патрон нареди, мой дълг е да пазя като куче. Ако се наложи и като змия, както е било някога на някакви далечни острови. Не, не е обидата. Отговорът е тук наблизо. Вие сама трябва да го намерите, иначе няма да си простите. Сега ще ви оставя. Ще се превърна в птица.

— Спри! Не бягай. Ако пожелае, ще те задържа с парализатора.

— Сама знаете, че няма да го направите. То би значило да изтриете паметта ми. Не бягам от вас. След пет секунди тук ще пристигне вашият познат Квесторът.

И наистина едновременно с пърхането на крилата се чу изскърцване на спирачки. Появи се Квесторът и сякаш бе тичал, задъхано рече:

— А, вие сте тук... Ние го запеленговахме. Тук е наблизно. Скрихте ли го?

— Квесторе, нали се разбрахме? Най-късно утре сутринта ще го хвана за ръка и ще го върна на доктора — кротък и в изправност.

— Упорито създаване!

Квесторът изруга и наду мотора.

Вечерта Андроника дълго се въртя в хотелското легло. Струваше й се, че ей сега ще налучка отговора на въпроса, но той все още й се изплъзваше. През прозореца нахлуваха шумове на трамваи и далечни писъци на влакове...

„Добре, превръщал го в куче — разсъждаваше Андроника. — Това било неприятно за Протей... Но той се превръща в животно, без да губи психологичната си същност... Е, та и сам не го ли правеше?“

Постепенно се унесе, разтвори се сякаш в миналото и се превърна в малка безпомощна кукла, забравена в тъмна кутия, сред изпотрошени играчки.

Малко момиченце с руси коси приближава, изважда я, прегръща я, люлее я. Дълго играе момиченцето с куклата си, но това занимание му омръзва. То я захвърля, след това пак я взема и ядосано от нещо, започва да удря куклата, да скубе косите й, да чопли очите й. Андроника, сънуваща, че е безпомощна кукла, изведнъж горещо пожелава майката да е наблизно, та да накаже детето. Куклата в този миг мисли и чувства като майка. Детето трябва да бъде наказано не заради няколко синтетични косъма, а заради самото дете. Импулсът в съня на Андроника не е да спаси себе си, а него — детето, от жестокост и безчувственост.

Сепна се. Отговорът на задачата блесна пред нея. Протей бе наказал Фок не в самозащита, а за да защити доктора от самия него. Да защити достойнството си на негово творение.

Събуди се напълно. Скочи. Та всяка майка, без да пресича времето и пространството на Галактиката, без да учи диагностична кибернетика и биошахмат, знае тази проста истина...

На прозореца е тежко пърхане долетя бухал. Това беше Протей. Гледаше я с кръгли, немигащи очи и кимаше одобрително.

Андроника му се усмихна и посегна към телефона.

— Искам да издиктувам телеграма до Центъра.

Електрическото ехо повтори думите ѝ и те затрептяха, придружени от писукания и вой на пресичащи се свръхскоростни вълни.

До Галактическия център за работна диагностика.

Протей няма вина. Нито повреда. Отговорете съществува ли закон, който да закриля човешките творения от техните създатели? Доктор Фок има ли право да използва мислещ робот за куче?

Андроника

Мисията беше завършена. Протей кротко седеше на прозореца в най-представителния си — човешки вид. И двамата бяха положили изпит, сега чакаха оценка.

Тя дойде към сутринта. Телефонът иззвъня. Чу се подсладеният, преднамерено бодър глас на Квестора.

— Искам пръв да ви поздравя с големия успех и да ви предам телеграмата от Центъра.

Чрез местния Квестор до Андроника.

Процедирали сте правилно. Случаят Протей представлява прецедент в отношенията между човека и робота. Сега от специалистите в Центъра се обработва проект за защита на човешките творения. Паметта на доктор Фок да остане изтрита за случая „Протей“ — за профилактика и наказание. Издържахте изпита.

След час Андроника отведе Протей при доктора. Обясни отсъствието му с малка повреда, отстранена с нейна помощ.

— Знаех си аз, че не е нещо сериозно. Толкова шум... Нищо, двудневната почивка ме оплоди с нови идеи. Веднага ще седнем да работим.

— И аз ви благодаря — каза ѝ Протей. — След вашето вмешателство се чувствам значително по-любопитен.

Огромният кораб всмукна пътниците един по един. В съседната кабина отново се размърда специалистът по стари култури.

— Охо, пак пътуваме заедно — каза усмихната Андроника. — Знаете ли, справката, която ми дадохте за името „Протей“, твърде много ми помогна.

— Радвам се. Поздравявам ви с успешно взетия изпит. Зад обикновеното произшествие успяхте да видите сложната етична проблема. Човешкото творение трябва да остане при всички положения приятел на хората.

— Вие сте добре запознат с моя изпит...

— Бях длъжен. Аз съм представителят на правителството в изпитната комисия. Приятно пътуване и лек сън.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.